Forslag til planprogram

Kommunedelplan for naturmangfold Målselv kommune (2028 – 2038)

Høringsutkast

Dato: 16.09.2026

[Forsidefoto: Simen Johnsen Dille / Målselv kommune]

Innholdsfortegnelse

1. Innledning 3
2. Tilskudd og bakgrunn for planarbeidet 4
3. Formål 4
4. Særlig prioritering i dette planarbeidet 4
5. Avgrensning av planarbeidet 5
5.1 Avgrensning av begrepet naturmangfold 5
5.2 Tematisk avgrensning 5
5.3 Geografisk avgrensning 6
5.4 Tidsperspektiv 6
6. Rammer og føringer 6
7. Hovedinnhold i kommunedelplanen 7
7.1 Kunnskapsdel 7
7.2 Plandokumentet 8
8. Tema og utredningsbehov 8
9. Organisering av planarbeidet 9
10. Medvirkning 9
11. Framdrift 10
12. Forventet resultat og bruk av planen 10
13. Form og formidling 11

1. Innledning

Den varierte og rike naturen er en viktig del av Målselvs identitet og noe det er stor lokal stolthet knyttet til. Store sammenhengende naturområder, lakseførende vassdrag, nasjonalpark og et rikt dyre- og fugleliv gir grunnlag for opplevelser, friluftsliv, næringsutvikling og bosetting. Naturen er en sentral del av kommunens kultur, historie og livsgrunnlag.

Bruken av naturen står sterkt i Målselv, blant annet gjennom hyttebruk, jakt og fiske. Aktive jegermiljøer og lange tradisjoner for høsting av naturressurser bidrar til kunnskap, engasjement og tilhørighet til naturen. Naturmangfoldet er samtidig en viktig ressurs for friluftsliv, reiseliv og andre naturbaserte næringer.

Naturen bidrar også til folkehelse, livskvalitet og attraktive lokalsamfunn. For mange er tilgang til gode naturområder en viktig del av det å bo og leve i Målselv. Friske økosystemer gir naturgoder som rent vann, rekreasjonsmuligheter, naturbasert klimatilpasning og grunnlag for verdiskaping, og er en viktig forutsetning for en bærekraftig samfunnsutvikling.

Klimaendringer forventes å påvirke naturtilstanden i Målselv, blant annet gjennom økt risiko for flom, skred og andre naturfarer. Samtidig kan ivaretakelse av naturmangfoldet bidra til å redusere sårbarhet og styrke kommunens evne til klimatilpasning. Naturmangfoldet har derfor betydning både for miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft.

Det stilles dermed forventninger til hvordan naturen forvaltes i framtiden. Kommunedelplanen for naturmangfold skal bidra til å ivareta naturverdiene i kommunen og legge til rette for en kunnskapsbasert, langsiktig og bærekraftig forvaltning av naturen.

Målselv kommune skal utarbeide en kommunedelplan for naturmangfold i tråd med kommunal planstrategi og plan- og bygningsloven § 4-1. Kommunen har en nøkkelrolle i å forvalte natur gjennom arealplanlegging og enkeltsaker. Et godt kunnskapsgrunnlag er avgjørende for å ta gode beslutninger, og kommunen vil derfor utarbeide en egen kunnskapssammenstilling som grunnlag for planarbeidet.

Dette planprogrammet beskriver:

- hva kommunedelplanen skal omfatte
- hvilke tema som skal utredes
- hvordan planarbeidet skal gjennomføres

2. Tilskudd og bakgrunn for planarbeidet

Målselv kommune har mottatt tilskudd gjennom Miljødirektoratets støtteordning Natursats til arbeidet med kommunedelplan for naturmangfold. Tilskuddet skal bidra til å styrke kommunens arbeid med å ivareta naturmangfoldet, blant annet gjennom å utarbeide en egen plan som gir bedre oversikt over naturverdiene i kommunen.

Formålet med tilskuddet er å sette naturmangfold på den lokalpolitiske dagsorden og bidra til lokal forankring og medvirkning i arbeidet med å identifisere og prioritere viktige naturområder.

Arbeidet med kommunedelplanen skal gi en samlet kunnskapsstatus for naturmangfoldet i Målselv, og bidra til økt forståelse for naturverdiene i kommunen samt mer forutsigbar ivaretakelse av natur i planer og vedtak.

3. Formål

Formålet med kommunedelplanen er å gi kommunen et bedre grunnlag for å ta vare på naturmangfoldet i et langsiktig perspektiv.

Planen vil:

- gi et samlet og oppdatert kunnskapsgrunnlag for naturmangfoldet i Målselv
- synliggjøre viktige naturverdier og økologiske sammenhenger
- styrke grunnlaget for beslutninger i arealplanlegging og enkeltsaker
- peke ut prioriterte tiltak for å ivareta naturmangfoldet
- bidra til å identifisere tiltak som gir felles gevinster for naturmangfold og klimatilpasning
- synliggjøre naturmangfoldets betydning for friluftsliv, naturbaserte næringer, bosetting og lokal identitet

4. Særlig prioritering i dette planarbeidet

Målselv kommune ønsker at kommunedelplanen skal bidra til en bedre forståelse av naturmangfoldets betydning for naturverdier, klimatilpasning, samfunnssikkerhet og en bærekraftig samfunnsutvikling. Planarbeidet skal også bidra til oppfølging av relevante bærekraftsmål.

I arbeidet med kommunedelplanen vil Målselv legge særlig vekt på:

- utvikling av et samlet, helhetlig og anvendbart kunnskapsgrunnlag
- synliggjøring av sammenhengende natur og økologiske funksjoner
- sammenhengen mellom naturmangfold, arealbruk og naturtap

- koblingen mellom naturmangfold og klimatilpasning, herunder naturens betydning for flomdemping, erosjonsforebygging og andre naturbaserte løsninger
- betydningen av karbonrike naturtyper som skog og myr, både for naturmangfold og karbonlagring
- hvordan ivaretakelse av naturmangfold kan bidra til bærekraftig utvikling, friluftsliv, naturbaserte næringer og attraktive lokalsamfunn

Kunnskapsdelen vil være planarbeidets hovedleveranse og danne grunnlag for videre prioriteringer og tiltak.

5. Avgrensning av planarbeidet

Planarbeidet avgrenses slik:

5.1 Avgrensning av begrepet naturmangfold

Begrepet naturmangfold forstås i tråd med naturmangfoldloven § 3 som sier at naturmangfold er: *biologisk mangfold, landskapsmessig mangfold og geologisk mangfold, som ikke i det alt vesentlige er et resultat av menneskers påvirkning*.

Naturmangfold i denne planen omfatter variasjonen av liv i naturen, inkludert arter, naturtyper, økosystemer og økologiske sammenhenger.

Planen avgrenses til natur som utvikler seg gjennom naturlige prosesser eller i samspill med tradisjonell bruk. Tamdyr og produksjonsorganismer i landbruk inngår ikke i begrepet naturmangfold i denne sammenheng. Kulturlandskap og påvirket natur inngår i den grad det har viktige naturverdier eller funksjoner for økologiske sammenhenger og klimatilpasning.

Landskapsmessig mangfold er mangfoldet av landskapstyper.

Geologisk mangfold er variasjonene i berggrunn, mineraler, løsmasser, landformer og prosessene som skaper dem.

5.2 Tematisk avgrensning

Planen omfatter naturmangfold i kommunen som beskrevet i 5.1, samt forhold som påvirker naturmangfoldet. Det vil også legges vekt på naturens betydning for klimatilpasning og bærekraftig arealforvaltning.

Planen fastsetter ikke juridisk bindende arealformål, men skal gi et kunnskapsgrunnlag og føringer for videre planlegging og forvaltning.

Tema og utredningsbehov beskrives nærmere i kapittel 8.

5.3 Geografisk avgrensning

Planen omfatter hele Målselv kommune. Naturmangfoldet skal vurderes i skog-, fjell-, våtmarks-, kulturlandskaps- og vassdragsområder, samt i verneområder og øvrige arealer som har betydning for naturmangfoldet. Det vil også legges vekt på naturverdier og økologiske sammenhenger som går på tvers av administrative grenser der dette har betydning for naturmangfoldet i kommunen.

5.4 Tidsperspektiv

Kommunedelplanen for naturmangfold foreslås å ha et tidsperspektiv på om lag 10 år fra vedtakstidspunktet. Dette gir et tilstrekkelig langsiktig grunnlag for å ivareta naturmangfoldet og møte utfordringer knyttet til klimaendringer og arealforvaltning.

Samtidig vil det være behov for å oppdatere kunnskapsgrunnlag og prioriteringer underveis. Handlingsdelen av planen kan derfor justeres gjennom rullering ved behov, blant annet i tilknytning til kommunal planstrategi.

6. Rammer og føringer

Planarbeidet bygger på sentrale lover og føringer på ulike nivå:

Internasjonale føringer

- FNs konvensjon om biologisk mangfold (CBD)
- FNs naturavtale (Kunming-Montreal-avtalen, 2022)
- FNs bærekraftsmål, særlig målene:
    - 6 Rent vann og gode sanitærforhold
    - 13 Stoppe klimaendringene
    - 15 Liv på land

Nasjonale føringer

- Naturmangfoldloven
- Plan- og bygningsloven
- Nasjonale mål for natur og klima
- Statlige planretningslinjer for klima- og energi
- Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet
- Meld. St. 35 (2023-2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur – Norsk handlingsplan for naturmangfold*
- Meld. St. 26 (2022-2023) *Klima i endring – sammen for et klimarobust samfunn*

- Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027
- Miljødirektoratets veileder for kommunedelplan for naturmangfold
- NOU 2024:2 I samspill med naturen

Regionale føringer

- Regional plan for klimaomstilling
- Andre relevante regionale planer, retningslinjer og strategier

Kommunale føringer

- Målselv kommunes planstrategi
- Målselv kommunes kommuneplan

Planarbeidet skal bidra til å følge opp nasjonale og internasjonale mål om å stanse tap av natur, styrke naturmangfoldet og fremme en bærekraftig arealforvaltning.

7. Hovedinnhold i kommunedelplanen

Kommunedelplanen skal bygge på en egen kunnskapssammenstilling (kunnskapsdel) og bestå av en strategisk del med mål, prioriteringer og tiltak.

7.1 Kunnskapsdel

Kunnskapsdelen skal utgjøre det faglige grunnlaget for kommunedelplanen og gi en samlet og oppdatert oversikt over naturmangfoldet i Målselv kommune. Målet er å utvikle et praktisk og anvendbart kunnskapsgrunnlag som kan benyttes i planlegging, saksbehandling og oppfølging av planens mål og tiltak.

Kunnskapsdelen skal bygge på eksisterende kunnskap om naturmangfoldet i kommunen. Den skal baseres på nasjonale databaser, kartlegginger, rapporter og lokal kunnskap, samt relevante kunnskapskilder om klimaendringer og klimatilpasning, herunder klimaprofiler fra Norsk klimaservicesenter. Kunnskapsgrunnlaget vil ved behov suppleres med analyser og faglige vurderinger.

Kunnskapsgrunnlaget skal:

- identifisere viktige naturverdier og økologiske sammenhenger
- belyse naturens tilstand og utvikling
- synliggjøre påvirkningsfaktorer og utfordringer
- gi grunnlag for prioritering av mål, innsatsområder og tiltak

Kunnskapsdelen vil følge temaene og problemstillingene som er beskrevet i kapittel 8.

7.2 Plandokumentet

Kommunedelplanen skal inneholde:

- en sammenfatning av kunnskapsdelen
- mål for ivaretakelse av naturmangfold
- prioriteringer for kommunens videre arbeid
- anbefalinger til oppfølging gjennom planlegging, forvaltning og eventuelle tiltak

Det skal legges særlig vekt på tiltak som gir:

- gevinst for naturmangfold
- samtidig effekt for klimatilpasning

Planen skal være realistisk og gjennomførbar innenfor kommunens rammer. Det skal legges opp til oppfølging av tiltak gjennom rullering og rapportering.

8. Tema og utredningsbehov

Planarbeidet skal gi et oppdatert og helhetlig kunnskapsgrunnlag for naturmangfoldet i Målselv kommune. Som del av arbeidet vil det utarbeides en kunnskapssammenstilling basert på eksisterende data, vitenskapelig og lokal kunnskap, supplert med nødvendige analyser og vurderinger.

Tema og utredningsbehov som beskrives nedenfor danner grunnlaget for kunnskapsdelen i kommunedelplanen, jf. kapittel 7.1.

I planarbeidet skal særlig følgende tema belyses:

Naturverdier og kunnskapsstatus

- oversikt over naturtyper, arter og økosystemer
- identifisering av særlig viktige naturverdier
- naturmangfoldets betydning for friluftsliv, jakt, fiske og naturbaserte næringer

Tilstand, påvirkning og naturtap

- vurdering av naturens tilstand og utvikling
- påvirkningsfaktorer som arealbruk, inngrep, klimaendringer og fremmede arter
- utvikling i naturareal og status for naturtap

Økologiske sammenhenger

- sammenhengende naturområder og økologiske korridorer
- behov for å ivareta og styrke natur i landskapssammenheng

Natur, klima og klimatilpasning

- hvordan klimaendringer påvirker naturmangfoldet
- naturens rolle i klimatilpasning,
- betydningen av karbonrike naturtyper og naturbaserte løsninger
- tiltak som gir positive effekter både for naturmangfold og klima

Arealbruk og prinsipper for forvaltning

- sammenheng mellom arealbruk og naturmangfold
- hvordan tap av natur kan begrenses gjennom planlegging
- om prinsipper for arealnøytralitet kan være relevante for Målselv kommune
- grunnlag for vurdering av behov og muligheter for naturregnskap eller andre metoder for å følge utviklingen i naturarealer

Kunnskapsmangler og videre arbeid

- behov for videre kartlegging og styrking av kunnskapsgrunnlaget
- prioritering av tiltak og innsatsområder

Samlet skal utredningene gi et grunnlag for å identifisere viktige naturverdier, forstå utviklingstrekk og utfordringer, og prioritere tiltak som styrker forvaltningen av naturmangfoldet i kommunen.

9. Organisering av planarbeidet

Planarbeidet organiseres slik:

- Prosjekteier: Målselv kommune
- Styringsgruppe: politisk nivå
- Sekretær for styringsgruppe: rådgiver natur, klima og miljø
- Prosjektleder: rådgiver natur, klima og miljø
- Arbeidsgruppe: fagpersoner fra plan, miljø, landbruk

10. Medvirkning

Det legges opp til en enkel og målrettet medvirkningsprosess gjennom dialogmøter, høringer og innspillsmuligheter underveis i planarbeidet.

Det legges opp til medvirkning fra grunneiere, regionale og lokale organisasjoner og fagmiljø, næringsliv, viltnemnda, Statskog, elveeierforeninger og vassdragsorganer, barn

og unge, eldre, mennesker med funksjonsnedsettelser, reindrift og samiske interesser, Statsforvalteren, Troms fylkeskommune og Forsvaret.

Formålet er å hente inn lokal og faglig kunnskap og sikre bred forankring av planen.

11. Framdrift

Planarbeidet planlegges igangsatt i 2026 og gjennomføres i flere faser fram mot politisk sluttbehandling våren 2028. Arbeidet vil omfatte utarbeidelse og fastsetting av planprogram, sammenstilling av kunnskapsgrunnlag, utarbeidelse av planforslag, samt medvirkning og høring underveis.

Framdriften vil ta hensyn til behovet for faglige vurderinger, medvirkning og politisk forankring. Det kan bli nødvendig å justere framdriften dersom det avdekkes behov for ytterligere kunnskapsinnhenting eller avklaringer i planprosessen.

Foreløpig framdrift:

- 2026: Varsel om planoppstart og høring av planprogram
- Høst 2026: Fastsetting av planprogram
- 2026-2027: Utarbeidelse av kunnskapsgrunnlag
- Vår 2027: Presentasjon av kunnskapsgrunnlag
- 2027: Utarbeidelse, medvirkning og høring av planforslag
- Vår 2028: Politisk behandling og vedtak av kommunedelplanen

12. Forventet resultat og bruk av planen

Kommunedelplanen skal bidra til:

- bedre beslutningsgrunnlag i arealplanlegging og enkeltsaker
- mer forutsigbar og kunnskapsbasert forvaltning av natur
- tidlig synliggjøring av naturverdier i planprosesser
- bedre sammenheng mellom naturforvaltning og klimatilpasning
- økt kunnskap og forståelse for naturverdiene i kommunen
- synliggjøring av naturmangfoldet som en ressurs for friluftsliv, folkehelse, næringsutvikling og attraktive lokalsamfunn

Planen skal brukes aktivt i kommuneplanens arealdel, reguleringsplaner og enkeltsaker.

13. Form og formidling

Det legges vekt på at kommunedelplanen skal være tilgjengelig og lett å bruke, både for politikere, administrasjon og innbyggere. Videre er det tenkt at planen skal bidra til å skape stolthet, kunnskap og engasjement for naturverdiene i Målselv. Dette innebærer at planen vil utformes med et klart og forståelig språk, og med bruk av illustrasjoner, kart, bilder og eventuelt andre visuelle virkemidler som bidrar til å formidle naturverdier og sammenhenger på en engasjerende måte.